

Auteur: Ed Koekebacker

Twee tussendoelen zijn voor alle kinderen aan het einde van kern 6 belangrijk: een volledige, geautomatiseerde letterkennis en mkm-woorden lezen zonder te spellen. Om deze doelen te bereiken moet u vanaf kern 1 gerichte oefeningen geven. Alle kinderen hebben baat bij een dagelijkse aandacht voor letterkennis, maar de aandacht moet vooral gericht zijn op het tempo waarin de letters verklankt worden. *Veilig & vlot* is speciaal ontwikkeld om het vlot lezen van woorden te oefenen. Vooral de risicolezers moeten, onder begeleiding van de leerkracht, het vlot lezen van woorden oefenen. De lesfase 'verlengde instructie' is hiervoor geschikt. Naast de suggesties die in de handleiding worden gegeven, is het goed om met risicolezers in kern 3 dagelijks de volgende activiteiten uit te voeren.

Letters vlot lezen

Het belang van een geautomatiseerde letterkennis kan niet genoeg onderstreept worden. De kinderen die moeite hadden en hebben om de letters van de kernen 1 en 2 vlot te verklanken zijn u natuurlijk bekend. Het blijft nodig om met deze kinderen de nieuwe letters van kern 3 intensief te oefenen.

Leg iedere dag letterkaartjes met de letters die tot dan toe zijn aangeboden, op de instructietafel. Maak een mix van 'oude' (uit kern 1 en 2) en 'nieuwe' (uit kern 3) letters. Beperk het aantal letters bij deze oefensessies tot maximaal 12. De nieuwe letters uit kern 3 maken altijd deel uit van de selectie, afwisselend aangevuld met oude letters. Zorg ervoor dat alle kinderen in het groepje de letters goed kunnen zien (niet ondersteboven).

- Lees de letters eerst voor, terwijl u ze tegelijkertijd aanwijst, en zie erop toe dat de kinderen luisteren en meekijken.
- Vervolgens verklankt u de letters samen met het groepje. Bepaal zelf het tempo en voer dit langzaam op. Laat ook nu de kinderen gelijktijdig luisteren,

kijken en zelf zeggen. Herhaal dit enkele malen met de letterkaartjes in een andere volgorde.

- Laat de kinderen ten slotte individueel een rijtje letters oplezen. Geef ze de kans om de letters zelf te verklanken, maar ondersteun als het te lang duurt. Voorzeggen is beter dan laten raden!

Ook de letterlijn is geschikt om de letters vaak te laten benoemen. Met de hele klas, in groepjes en individueel. Wissel regelmatig de volgorde van de letters op de letterlijn. Zo blijft het lezen spannend. Een collega benoemt voor dit doel iedere week twee kinderen als 'letterchefs'. Zij hebben als taak om iedere dag, in een pauze, de letters op de letterlijn te verhangen. Na de pauze is de eerste activiteit met de hele klas het lezen van de letters in de nieuwe volgorde. Slimme letterchefs zullen zeker woordjes in de letterlijn verstoppen. Welke kinderen ontdekken die woordjes?

Speciale aandacht voor lastige letters

In kern 2 is de /b/ aangeboden. Net als de /p/ en /t/ een lastige letter om zonder klankverkleuring aan

het eind uit te spreken (/bu/, /pu/, /tu/). Let erop dat de kinderen de /u/-klank aan het eind niet of nauwelijks laten horen.

Nu de /d/ aangeleerd is, zal blijken dat een aantal kinderen moeite heeft met het onderscheid tussen de /b/ en de /d/. Vooral bij het benoemen van de losse letters zal dit het geval zijn. Geef de kinderen extra beurten bij het verklanken van deze letters. Wanneer er fouten gemaakt worden, geeft u de correcte klank-tekenkoppeling en laat deze herhalen, onder gelijktijdig aanwijzen van de goede letter. Pas wanneer de b-d-verwarring hardnekkig blijkt, na kern 6, kunt u de aanwijzingen in het artikel 'Aanpak b/d-probleem' opvolgen.

Eenzelfde richtingprobleem kan optreden bij de 'z' en de 's'. Bovendien liggen de klanken van deze letters ook dicht bij elkaar: de /z/ wordt stemhebbend en de /s/ stemloos uitgesproken. Het is aan te bevelen om kinderen die moeite hebben met het onderscheid tussen dergelijke dicht bij elkaar liggende letters veelvuldig te confronteren met de correcte klank-tekenkoppeling. Voordoen, samen doen dus!!

Beschikt u over een digitaal schoolbord met de *Leerkrachtassistent Veilig leren lezen*, dan kunt u tijdens de verlengde instructie de module 'Letters oefenen' gebruiken. Boven genoemde werkwijze wordt daarin digitaal aangeboden.

- Dagelijks oefenen de kinderen met een gereduceerd aantal, met zorg geselecteerde letters. U kunt deze letters eventueel zelf aanpassen.
- De letters kunnen bovendien snel in een andere volgorde worden geplaatst.
- Het is ook mogelijk om de geselecteerde letters te laten flitsen in een door uzelf te bepalen snelheid.

Woorden vlot lezen

De boekjes van *Veilig & vlot* zijn uitermate geschikt om het vlot leren lezen van woorden te oefenen. Gebruik hiervoor de 'voor-koor-zelf'-manier om het vlot lezen te stimuleren. Zie het artikel 'Voor-koor-zelf' op www.veiliglerenlezen.nl/artikelen/lezen.

Gebruik tijdens de 'verlengde instructie' steeds de bladzijden met woordrijen van de kernen 1 en 2 om dit op tempo lezen van woorden te oefenen. Deze woordrijen bestaan immers uit bekende letters. Overigens, ook voor de kinderen die niet tot de risicogroep behoren, is het goed om het op tempo lezen van

woorden op deze manier te oefenen. Het is aan te bevelen om deze activiteit met de hele klas in verschillende werkvormen regelmatig uit te voeren: u kunt dan denken aan individueel werken, in duo's oefenen of in kleine groepjes. Gebruik van stopwatch en/of zandlopers maken deze oefeningen spannender en aantrekkelijker. De nieuw aangeleerde letters moeten geïntegreerd worden in het lezen van woordjes.

Speciale aandacht voor moeilijke woorden

In kern 2 zijn de letters 'ee' en 'oo' aangeboden. Daardoor werd het mogelijk om woorden te maken met '-eer' en '-oor'. Voor sommige kinderen zijn dit lastig uit te spreken woorden door de klankverkleuring die optreedt door de 'r' aan het eind. /eer/ wordt dan /ir/ en /oor/ wordt /or/. Bespreek dit met de kinderen. Laat duidelijk het verschil horen tussen de /ee/ in /meet/ en de /ee/ in /veer/. Evenzo met de /oo/ in /room/ en de /oo/ in /boor/. Het is aan te bevelen de bladzijden uit *Veilig & vlot* kern 2 waarop woorden met '-eer' en '-oor' voorkomen, herhaald te oefenen.

Beschikt u over een digitaal schoolbord met de *Leerkrachtassistent Veilig leren lezen*, dan kunt u tijdens de verlengde instructie werken met de module 'Woorden oefenen'. Het aanbod van *Veilig & vlot* is in deze module gereduceerd. De hoeveelheid stof is aangepast aan het leestempo van zwakke lezers, waardoor de kinderen meer succes ervaren en een betere leesmotivatie houden.

- De woordrijen worden een voor een opgebouwd, waardoor kinderen minder visuele informatie tegelijk ontvangen.
- Als het rijtje vol is, kan dit gelezen worden, terwijl de tijd gemeten wordt.
- Het rijtje kan nog een tweede keer gelezen worden, terwijl de tijd opgenomen wordt. Aan de tijdbalkjes is te zien of het de tweede keer sneller is gegaan.

In de module 'Woorden flitsen' worden de woorden die geoefend zijn, geflitst in een door uzelf te bepalen snelheid.

Auditieve ondersteuning

Het is waarschijnlijk dat de auditief zwakke kinderen van het begin van het schooljaar zijn 'bijgetrokken'. Hopelijk leveren de taken waarbij een beroep wordt gedaan op auditieve vaardigheden niet zoveel problemen meer op. Klankpositie bepalen, analyse- en

syntheseopdrachten zijn immers veelvuldig uitgevoerd. En als het goed is, kregen de risicolezers hierbij altijd ondersteuning van de leerkracht.

Mochten er toch nog kinderen zijn die moeite blijven houden met auditieve opdrachten, volg dan de volgende aanwijzingen op. Het is goed om de taken uit het werkboekje die auditieve vaardigheid vragen samen met de kinderen aan de instructietafel te doen. De andere kinderen voeren deze activiteiten zelfstandig uit. Het gaat dan vooral om de bladzijden waarbij een gegeven letter op het gehoor herkend moet worden in de woorden die horen bij plaatjes. Het is van belang dat juist auditief zwak functionerende kinderen deze oefening onder begeleiding van de leerkracht doen.

- De plaatjes worden benoemd.
- De doelletter wordt eventueel met nadruk uitgesproken wanneer het de eerste keer niet lukt. Ondersteuning leidt tot beter functioneren, raden en zomaar streepjes trekken niet.
- Van belang is ook dat de auditieve oefeningen altijd gepaard gaan met gebruik van letters (en later ook woorden). Geïsoleerde auditieve oefeningen, zonder gelijktijdig gebruik van letters en/of woorden, blijken in deze fase van het leren lezen niet effectief.

Tot slot

Het is zeker niet eenvoudig om de drie activiteiten: automatiseren van letters, vlot lezen van woorden en auditieve ondersteuning, een plaats te geven in de lesfase 'verlengde instructie'. Echter, wanneer het lukt om dit dagelijks uit te voeren met de risicolezers, zullen er aan het eind van kern 6 beduidend minder kinderen zijn, die woorden nog spellend moeten lezen.

